

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

XVI. An Deus ad materiale peccati prædeterminet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

videtur legitime idem inferri consequens.

67. Quandoquidem tamen ab Ecclesia non est definitum, utrum illatio sit legitima vel illegitima, sed solum: quod illatum seu ipsum consequens sit hæreticum; & quandoquidem etiam non est definitum, quod decretum prædeterminans Thomistarum & decretum necessitans Calvini in nullo discrepent; verum quia Ecclesia utrumque membrum hujus controversiæ concertationi Theologicae reliquit, & expressè prohibuit, ne partes contendentes se mutuo censuris afficiant; hinc Adversarius immerito arguit P. Haunoldum, quod non dicendo indicaverit, quid dicere velit; falsò ominans, P. Haunoldum voluisse oppositam sententiã dicere hæreticam. Quasi verò probare conclusionem Theologicam ex Scriptura, vel Concilio Ecclesiæ, vel ex deductione erronei consequentis per alicujus adversarii principia, sit dicere, Adversarium conclusionem Theologicam esse hæreticam. Aliud enim est, asserere aliquem hæreticum, & aliud, per modum argumentantis ei obijcere sequelam erroris, ab ipso met negati. Distingueret itaque oportet cum Logicis inter consequens & consequentiam, quod quidem Adversarius non fecit, quando dixit: Calvinus ideo à Trid. sess. 6. can. 4. est damnatus, quia ex hoc antecedente, [Liberum arbitrium à Deo prævenitur] consequentiam istam sinistrè formavit. Unde Haunoldus pariformiter argumentans (hic retorqueri potest, quod adversarius non dicendo indicet, quid dicere velit; sed malè assumit contra P. Haun. verbum prævenitur pro verbo prædeterminatur) viderit, quomodo se à velo hoc, quod in ipsum retorquetur, expediat. Nam Calvinus non propter meram consequentiam sinistrè formatam damnatus est, sed propter consequens, deductum ex sinistrè (ut argumentando contendimus) formato antecedenti, asserendo aliquid à Deo pro priori naturæ positum, vi cuius liberum arbitrium, verè indigens à Deo indifferenter præveniri, moveri, & excitari, ac vocari, non possit dissentire, si velit, seu non possit velle dissentire.

CONTROVERSIA XVI.

MATERIALE PECCATI.

An DEVS ad hoc prædeterminet.

68. Non frustra timuit P. Haunoldus lib. 1. n. 23, ne ex prædeterminatione physica sequeretur, quod Deus esset Author peccati. Nam S. Thomas 1. 2. q. 79. a. 2. ad 2. non solvit argumentum, quod Adversario contra prædeterminationem obijcitur ex vio-

lutione libertatis ad non peccandum, petitem; sed solvit solum id, quod sibi obijcebatur, negatque Deum esse causam peccati, seu peccatum DEO imputari, etiamsi actum peccaminosum physico concursu producat, & (ut a. 1. in corp. S. Doctor dicebat) etiamsi DEVS secundum ordinem suæ sapientiæ non det tale auxilium evitandi peccatum, quale per suam sapientiam præviderat, quod à libero arbitrio creato esset conjungendum cum evitacione peccati, sed det aliud, quod præviderat non conjungendum cum evitacione peccati, quo sensu potest quidem secundum Angelicum Doctorem DEVS aliquo modo dici causa actus peccaminosi, sed non ut peccaminosus est, quia malitia actus non potest DEO propterea imputari, quandoquidem non tenebatur dare aliud auxilium.

69. Sed neque Adversarius indirectè solvit objectum sibi argumentum, animo illud retorquendi, inquiens. [Si propter connexionem malitiæ cum entitate actus, DEUS non possit prædeterminare ad hanc, quin etiam prædeterminet ad illam; quomodo simultaneè concurrat ad rationem unam, quin concurrat ad alteram.] Nam vel consistit malitia in aliquo positivo, ab entitate actus realiter indistincto, vel in aliquo merè negativo: si primum, negatur suppositum, quod Deus non producat simultaneo concursu ipsam malitiam physice loquendo, quamvis eam non producat imputative, quia non tenebatur negare suum concursum. Si secundum: facile iterum negatur suppositum, quod puræ negationes possint produci per aliquem concursum physicum exigentem terminari immediate tantum ad aliquid positivum: nihilominus tamen diceretur DEVS prædeterminare ad ipsam malitiam mediatè, quia non tantum ex Dei cōcursu ad entitatem actus mediatè poneretur ejus malitia, sed etiam non posset hæc malitia impediri ab arbitrio creato, quia entitas actus non posset impediri, ex quo per connexionem infallibilem & necessariam sequitur malitia. Itaque retorasio argumenti in concursum Dei in actu secundo, neque sublativum libertatis, neque imputabilem Deo, prorsus invalida est.

70. Quando verò Adversarius difficultatem decreti prædeterminantis ulterius retorquet in decretum, juxta P. Haunoldum lib. 2. n. 455. applicans omnipotentiam divinam ad concursum disjunctivum, ita tamen, ut Deus potius ex se intendat, & desideret actum bonum, P. Haunoldus nec gravatè assignat disparitatem, nec difficultatem auget. Si enim omnipotentia Dei per decretum applicatur indifferenter, ut cum libero arbitrio creato parata sit concurrere, vel ad actum bonum, vel ad malum, prout ipsum libere se determinaverit, utique est evidens disparitas cum decreto inimpedibiliter prædeterminante arbitrium creatum ad entitatem actus, realiter indistincti, vel inseparabilis à malitia. Difficultatis

C;

ficultatis

ficulatis augmentum autem, quod ab Adversario his verbis obijciunt. [Etenim modus ille concurrendi indifferenter, utpote Vagus, & confusus, reddit Deum similem piscatoribus, qui mittunt rete in mare, ignorantes, quos pisces capient.] A P. Haunoldo lib. 1. n. 408. jam sublatum est; ubi negavit suppositum Adversarii, sibi imaginantis, quod decretum offerens concursum sit formaliter & vi sui modi tendendi disjunctivum, aut indifferens ad actum bonum vel malum, sed propter suam impedibilitatem asseruit virtualiter seu æquivalenter disjunctivum;

quatenus in potestate liberi arbitrii creati est, facere, ut DEUS vel actum bonum vel malum prævideret conditionatè ponendum, & ut dependenter ab hac scientia obtulerit suam omnipotentiam per decretum impedibile, sed determinatum ex parte objecti ad illum actum, ad quem conditionatè prævidendum ab arbitrio creato fuit determinatus.

71. Adde, quod etiam si admitteretur decretum formaliter disjunctivum, cujus probabilitatem ostendit P. Haun. lib. 1. n. 402. tamen DEUS non esset similis prædictis piscatoribus, quia per scientiam mediam, sub certa conditione ponendi actus repræsentativam, & per decretum decernens ipsius conditionis existentiam, ab æterno prævideret executionem sui concursus ad actum determinatum arbitrii creati.

72. Æque parum difficultatis habet, quod Adversarius in fine subjungit, dicens. [Neque minus est ridiculum asserere, quod Deus decernat concurrere cum homine ad levandum pondus aliquod, diceret: Ego te adjuvabo ad tollendum hoc pondus, si illud tollas.] Nam iterum negatur suppositum, fundatum in ignorantia modi tendendi, quo decretum solummodo virtualiter disjunctivum decernit concursum in actu secundo; sic enim erat formandum: Quia video, quod indigentia & insufficientia liberi arbitrii creati exigeret meum concursum potius ad hunc, quam ad alium actum à se liberè ponendum, si constitueretur in talibus circumstantiis, & quia in his illud constituam, ideo cum eo concurram ad hunc actum. Imò etiam si admitteretur decretum formaliter disjunctivum, præcedens scientiam mediam (quod tamen necessarium non esse, P. Haunoldus n. 406. optimè ostendit) tamen illud non efformaretur modo expresso ab Adversario, sed vel non esset etiam conditionatum, vel pro conditione importaret non ipsi velle arbitrii creati, verum scientiam mediam, & actum primum proximum, prærequisitum ad actum secundum ipsius volitionis.

73. Ut autem Adversarius difficultatem à se asserti decreti prædeterminantis ad entitatem peccati, & vim argumenti magis experiatur, quod sequela, ab ipsomet contra se deducta, contemptim transilire nitebatur (ut consuevit agere

etiam in alijs locis) inquit: Dum prædeterminatio ex illo Iacobi 1. Deus inentator malorum est, impugnatur impertinenter; an non sequitur, de ipsi posse ex ps. 49. dici consequenter, si videbas furum, currebas cum eo? (quæ verba non ad exprobrandum concursum Dei, teste S. Thoma 1. diff. 37. q. 2. a. 2. in C. abique periculo erroris inanebatur in omnem actum arbitrii creati, sed ad expugnandum concursum prædeterminantem, vel potius præcursum insuperabiliter trahentem in peccatum, apta sunt) sic totius discursus vigorem ac robur in aciem educo.

74. S. Iacobus in epistola sua cap. 1. v. 11. inquit. [Nemo, cum tentatur, dicat, quoniam à Deo tentatur: Deus enim inentator malorum est: ipse autem neminem tentat. Unusquisque verò tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus. Deinde concupiscentie, cum conceperit, parit peccatum.] Sublime, Atqui si Deus etiam peccata conditionatè vel absolute futura præcitat per decretum inimpedibiliter voluntatem humanam prædeterminans, & per qualitatem inimpedibilem, atque cum peccato futuro essentialiter connexam, pro prioris naturæ inditam voluntati humanæ, tunc futuris & insuperabilibus tentat hominem, quam tenetur à propria concupiscentiâ sensitivâ, adurbationi subjectâ, vel ab ipso diabolo, qui recte S. Augustino latrare potest, mordere non potest; neque ullum foecundius semen potest excogitari prædeterminatione physica, quam cum voluntas conceperit, parit peccatum. Vnde Deus potiori jure posset dici author peccati, quam qui solum per jussionem vel consilium, à peccatore adhuc liberè contemptibile, concurreret.

75. Ad hoc argumentum respondent Thomistæ communiter, in quovis peccato distinguendo duos conceptus objectivos, unum vocant entitatis, seu actualitatis, consistentem in perfectione physica, & bonitate transcendentali, quam qualibet creatura habet, ut ens actu existens. Alterum appellant deformitatis moralis, seu malitiæ, si hæc in privativo, si in positivo consistat, nempe si sit aliqua negatio, inimpedibiliter consequens actum peccaminotum, si sit ipse actus peccaminosus, prout est difformis legi divinæ, & dictamini rationis. Primum conceptum objectivum dicunt esse materiale peccati, posteriorem esse formale, perinde ferè, sicut animal est genus, & rationale est differentia; ex quorum utroque constituitur tota definitio metaphysica, seu essentia hominis. Hoc supposito respondent, Deum per decretum positivum tantum prædeterminare entitatem, seu actualitatem peccati specificativè sumptam, non autem reduplicativè, seu determinare ad materiale peccati, non autem ad formale; ad hoc enim, ajunt, Deum solummodo determinare per decretum permissivum, quo vult permittere malitiam peccati, & denegare auxilium speciale ad

ad illud evitandum; negant tamen propterea Deum esse autorem peccati, quia licet certius & infallibilius deformitas peccati conjungatur cum positiva prædeterminatione entitatis seu actualitatis, quam conjungatur cum jussione vel consilio, tamen ad deformitatem positiva determinatio quæ talis se non extendit, jussio autem vel consilium se extendit ad utrumque, tam ad formale, quam materiale peccati.

76. Contra hanc responsionem est 1. Quod etiam concupiscentia sensitiva non allicit ad deformitatem, quæ talem; vix enim ullus intendit malitiam formalem peccati, sed solummodo voluptatem, conducentiam, & entitatem peccati specificativè sumptam; imò plerique optarent, ut malitia & deformitas peccati abesset. Similiter diabolus tantum allicit, consilium, & impellit ad materiale, non autem ad formale peccati: quorum utrumque patet ex Gen. c. 3. v. 4. his verbis. [Dixit autem serpens ad mulierem, nequaquam morte moriemini: scit enim Deus, quod in quocunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, & eritis sicut Dei, scientes bonum & malum. Vidit igitur mulier, quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile, & tulit de fructibus illius, & comedit.] Subsumo. Atqui diabolus & concupiscentia mulieris, verè dicitur illam tentasse, & utrique tribui potest peccatum tanquam auctori, non obstante, quod consilium & consensus directè ac positivè tantum determinaverit voluntatem mulieris ad materiale, non autem ad formale peccati, & licet diabolus intenderit formale, multi tamen suo consilio illud non intendunt, & tamen dicuntur tentatores & auctores peccati.

77. Si dicas, hoc ideo fieri, quia obligatio consulentis, vel ponentis peccatum non abstrahit à formali malitia, & morali deformitate, eaque vel per identitatem, vel infallibilem consequentiam connectitur cum materiali peccati: ad Deum autem se non extendit illa obligatio, etiamsi detur eadem connexio identitatis, vel consequentiæ; Ulterius urgeo, quod sicut Deus non obstante incapacitate ullius obligationis non potest ponere præceptum, vel consilium externum, intendens solam entitatem peccati, non autem deformitatem, eò quod jam diceretur tentans & auctor peccati, sic multò minùs possit ponere prædeterminationem physicam, internam, positivè inducendo, & magis infallibiliter determinando ad entitatem peccati.

78. Contra est 2. Licet per affectum speculativum possit præcindi malitia peccati ab alia formalitate cum illa identificata, vel infallibiliter connexa, & sic ex suppositione peccati præteriti etiam homini liceat gaudere de illius vi causandi, vel occasionandi aliquod bonum de se honestum, tamen per affectum practicum non potest præcindi, nec licet facere mala, ut eveni-

ant bona: ergo sicut propter identificatam, vel inimpedibiliter annexam malitiam peccati ad-versatur obligationi hominis, consentite in entitatem, vel quamcunque physicam bonitatem peccati, sic etiam ad-versatur infinitæ bonitati & Sanctitati divinæ, intendere ac positivè decernere entitatem, v.g. odij divini, cum deformitate morali per identitatem, vel inimpedibilem consequentiam, infallibiliter connexam. Per hoc tamen non nego, DEUM voluntate suâ quidem prohibere, sed nihilominus nolle impedire peccatum; imò etiam ad illud tam quoad entitatem, quam quoad deformitatem, si hæc in aliquo positivo consistat, physicè concurrere, tanquam causam universalem, à qua omnis creatura debet dependere, id tamen facit præter intentionem peccati, etiam solummodo materialiter spectati, ex sola conditionatâ illius prævisione independentis à sua prædeterminatione. Unde S. Thomas 1. 2. q. 80. a. 1. ad 3. ait: *dicendum, quod Deus est universale principium omnis interioris motus humani: sed quod determinetur ad malum consilium voluntas humana, hoc directè quidem est ex voluntate humana, & à diabolo per modum persuadentis, vel appetibilia proponentis.*

79. Contra est 3. Positâ prædeterminatione ad materiale peccati, nullâ prohibitionem divinâ, nullâ dehortationem Concionatorum, nullâ comminationem penarum, voluntas potest inhiberi, quò minus ponat formale peccati; ergo inutiliter & imprudenter adhiberentur dicta media ad finem inobtinibilem in his circumstantiis, ad quas etiam impediendas nihil conducunt, cum determinatio physica ad materiale peccati omnino sit inimpedibilis. Unde contra hanc inimpedibilem & infrustrabilem necessariamque motionem eodem modo argumentatur S. Thomas q. 6. de Malo, art. Un. in corp. inquit, *Si ex necessitate movemur ad volendum, tollitur deliberatio, exhortatio, præceptum & puni-tio, & vituperium.*

80. Contra est 4. Etiam si voluntas divina posset præcindere entitatem physicam peccati à deformitate morali, tamen ipsum reductivum actûs primi ad secundum, seu ipsa qualitas physica prædeterminationis, non præcindit; sed sicut actio physica tendit in omnes formalitates effectûs, easque ponit extra causas, ita etiam prædeterminatio physica tendit in materiale & formale peccati, vel immediatè, si consistit in aliquo positivo, vel mediatè, si in privativo. Unde (quod absit) damnati in inferno possent semper divinis auribus has execrandas voces ingerere: Tu es causa nostræ damnationis, tu inimpedibiliter determinasti nos ad peccandû, & reduxisti nostras voluntates in actum secundum peccati. Respondenti autem Deo: ego vos tantum determinavi ad materiale, præcindens per meam voluntatem à formali: meritò reponerent; atqui tua determinatio ad materiale addu-

sit voluntates nostras etiam in formale; quia auxilium quod nobis cecidisti ad non peccandum, non fuit sufficiens, ut illo vel excluderemus prædeterminationem ad entitatem peccati, vel impediremus, ne per identitatem vel consequentiam inevitabilem conjungeremus formale. Vel ergo nos punis propter materiale peccati, quod ipse positivè voluisti, & decrevisti à nobis poni, vel punis propter formale, quod repugnat non esse identificatum, vel inimpedibiliter connexum cum materiali: utroque titulo injustè nos punis, quia quod voluisti poni, & quo posito inimpedibiliter ponitur alterum, non potuisti velle non poni, adeoque prohibere; neque nos potuimus resistere voluntati tuæ efficaci, quod minùs illud velles, vel quod minùs illud poneremus.

81. Ne itaque Deo imputativè & in genere moris tribuatur deformitas peccati, non quidem necesse est, cum neque influere in actum peccaminosum; hoc enim esse impossibile optimè ostendit S. Thomas 2. dist. 37. q. 2. a. 2. eò quod sicut creatura in esse, sic etiam in operari sit dependens à Deo, à quo dante actum primum proximum, accipit posse, & à cooperante in actu secundo accipit ipsum agere. Necesse tamen est, ut Deus ne quidem ad entitatem actus peccaminosi prædeterminet, quia sic tolleretur ipsum liberè posse in actu primo proximo, & ipsum liberè Agere, quandoquidem Arbitrium creatum nec prædeterminationem posset impedire, nec frustrare suo effectu, seu entitate actus peccaminosi: Si autem non potest omittere entitatem actus, etiam malitiam non potest omittere. Unde pro salvando concursu divino ad entitatem actus, non autem pro salvanda prædeterminatione ad entitatem actus S. Doctor loco cit. ad 3. dixit. [Deus dicitur causa bonarum operationum, non solum quantum ad essentiam actus, sed etiam quantum ad perfectionem, secundum quam bonæ dicuntur; utrumque enim agenti insuit, & ut agat, & ut bene agat. Sed in malis actionibus quamvis sit causa earum quantum ad essentiam, non tamen est causa quantum ad defectum, & ideo absolute dicendus est causa bonorum operum, non autem peccatorum.] Et ibidem ad 5. [Dicendum, quod sicut actio, quæ peccati deformitatem habet, dicitur bona, in quantum est actio, bonitate naturæ: non propter hoc, quod aliquando inveniatur separata à deformitate: sed quia bonitas illa naturæ deformitati substat: ita etiam Deus dicitur esse causa illius actionis, in quantum est actio, & non in quantum est deformis: hoc modo, quod actionem non faciat à deformitate separatam, sed quia in actione deformitati conjuncta, hoc quod est actionis, facit, & quod deformitatis, non facit. Et si enim in aliquo effectu plura inseparabiliter conjuncta sunt, non oportet, ut quidquid est causa ejus quantum ad unum, sit causa

ejus quantum ad alterum, sicut natura est causa oculi quantum ad substantiam ejus, & non quantum ad defectum cæcitatis, quæ ex natura defectu incidit.] Licet ergo Deus entitatem actus peccaminosi teste S. Thoma verè causet, per accidens tamen, & præter intentionem seu inclinationem, ob quam causam malitia actus illi non imputatur, nihilominus ad entitatem actus, quantumvis boni, minimè prædeterminat, nisi in præcedenti questione a. 2. ad 5. rursum his verbis testatur. Dicendum, quod operatio illius agentis, qui per se agit, oportet, ut in primam agens, sicut in causam reducatur: quamvis enim in infinita entia per se agant, quia per propriam naturam, & per proprium judicium, NB. actus suos determinat non tamen à se habent, quod agant, sed à prima agente, quod eis esse, & posse, & agere confert.

82. Retorsio, quæ ad propositum argumentum reponi solet, desumpta ex peccato originali; quod ex fide constat, ab infantibus contrahi inimpedibiliter, quam primum ponitur eorum generatio, nec tamen Deus eam positivè reponendo, ac intendendo, dicitur author peccati originalis, facile à nobis repellitur; quia generatio hominis neque est determinatio ad malitiam peccati, neque ad aliquid, quod est identificatum, vel inimpedibiliter connexum cum malitiâ, ut ponenda, sed ab Adam posita presupponit, & ideo DEUS positivè decernens, ac producens generationem hominis, non est author peccati originalis: hujus enim ille solummodo dicitur author, qui posuit, & determinavit ad malitiam vel immediatè, si est identificata cum entitate actus peccaminosi, vel mediata, si inimpedibiliter sequitur ex actu peccaminoso. Hinc neque homo generans est author peccati originalis, cum tamen sine dubio etiam secundum ipsum adversarium, homo producat actum peccaminosum sit author peccati actualis: adeoque fatendum est, esse magnam disparitatem inter peccatum originale & actuale. Quod autem tam dispar instantia pro retorsione adhibeatur, provenit ex male applicato nostro principio. Nos enim illud sic efformamus. Qui voluntatem creatam positivè determinat ad entitatem & actualitatem ipsius malitiæ, vel ex quo inimpedibiliter sequitur malitia peccati, is est tentator & author peccati. In retorsione tamen sic efformatur. Qui positivè determinat ad aliquid se tenens ex parte peccati originalis, est illud realiter neque sit ipsa malitia, neque inimpedibiliter secum trahat malitiam, est author peccati: quod est falsissimum.

